

องค์การการเรียนรู้

ความหมาย

องค์การการเรียนรู้ (Learning Organization) หมายถึง องค์การใดๆ ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรของตนเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถ เพื่อสร้างผลงานและอนาคตร่วมกัน โดยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากบุคลากรขององค์การ หรือกลุ่มบุคคลในชุมชนที่เรียนรู้ร่วมกันจากประสบการณ์การทำงาน การแก้ปัญหา การค้นคว้าวิชาการใหม่ๆ ด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย เรียนรู้จากการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาศักยภาพความเป็นเลิศของบุคลากรขององค์การหรือบุคคลในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความเป็นมา

องค์การการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดการพัฒนาองค์การในอดีตที่มุ่งเน้นการปรับโครงสร้าง กระบวนการ การจัดองค์กร เพื่อให้การบริหารงานของหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2523 โลกได้เปลี่ยนจากยุคเกษตรกรรมมาสู่ยุคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เกิดสังคมไร้พรมแดน อันนำไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่ใช้ปัญญา และความรู้เป็นปัจจัยในการพัฒนาหรือที่เรียกสังคมฐานความรู้ ทำให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจอย่างรุนแรงในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีอันมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพและต้นทุนการผลิต ประกอบ

กับเกิดการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติ ทำให้วงการธุรกิจต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ องค์การจำเป็นต้องปรับโครงสร้างการบริหารใหม่ บุคลากรขององค์การจำเป็นต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา นอกจากนี้ แนวคิดภาวะผู้นำกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้จุดประกายการนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของพนักงานมาประยุกต์ใช้ การเรียนรู้ระหว่างพนักงาน และสมาชิกในองค์การ ให้เกิดการเรียนรู้ทั้งองค์การ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับในองค์การให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น แนวคิดองค์การการเรียนรู้จึงได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาองค์การให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจโลกและวงการอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยและจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการบริหารงานทั้งระบบ หรือที่เรียกว่า การบริหารคุณภาพแบบองค์รวมหรือแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้องค์การการเรียนรู้กลายเป็นองค์การพลวัตที่มีการติดต่อประสานสัมพันธ์กับชุมชน และสภาพแวดล้อม (Fingers & Woolis, 1994) อนึ่ง องค์การการเรียนรู้ อาจเกิดขึ้นในชุมชน เพราะกลุ่มคนในชุมชนเรียนรู้อาการแก้ปัญหาของตนเอง โดยสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผนปฏิบัติการ ดำเนินการตามกลยุทธ์ รายงานเมื่อเกิดผลสำเร็จ แต่ถ้าแก้ไม่สำเร็จ จะกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ แล้วแก้ปัญหาใหม่ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในชุมชน (Moore and Brooks, 1996, pp.199-207)

ในปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ โดยกระตุ้นให้บุคลากรของตนมีโอกาสได้เรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานเป็นทีม และมีความคิด ความเข้าใจเชิงระบบ ทำให้เกิดองค์การการเรียนรู้ (เดชนีย์ เทียมรัตน์ และกานต์สุดา มาชะศิริานนท์, 2545, หน้า 11) หรือนักวิชาการบางท่านเรียกองค์กรแห่งการเรียนรู้หรือองค์กรการเรียนรู้ หรือองค์การการเรียนรู้ แต่ คณะกรรมการราชบัณฑิตยสถานได้มีมติให้บัญญัติศัพท์คำว่า Learning Organization เป็นองค์การเอื้อการเรียนรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538) แต่ “องค์การการเรียนรู้” เป็นคำที่นิยมใช้ในหมู่นักวิชาการและนักบริหาร ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ได้นำแนวคิดองค์การการเรียนรู้มาใช้ควบคู่กับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถและเพิ่มศักยภาพของบุคลากร โดยหน่วยงานภาครัฐได้กำหนดเป็นนโยบายให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้”

แนวคิดองค์การการเรียนรู้

แนวคิดองค์การการเรียนรู้ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องในทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน องค์การต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้เปลี่ยนแนวทางการบริหารงานเพื่อผลประโยชน์สูงสุดขององค์การรัฐบาลต่างๆ พยายามเปลี่ยนแปลงนโยบาย และปรับรีอระบบราชการใหม่ (Gore, 1993) โดยพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากการทำงานและพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ ทั้งนี้ เกิดจากการนำแนวคิดของ ปีเตอร์ เซงก์ (Peter Senge) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ฉะนั้น โครงสร้างที่จะทำให้คนเรามีศักยภาพในการเรียนรู้มิใช่เป็นการชี้แนะหรือการสะท้อนความคิด แต่เป็นการเผยแพร่ความคิดแก่สมาชิกอื่นๆ ในองค์กร ซึ่งจะช่วยผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ ทุกคนต่างเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (Senge, 1990, pp. 13 - 14) ทำให้องค์การการเรียนรู้เป็นแหล่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการทำงานและผสมผสานกับการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมา เพื่อส่งเสริมให้เกิดศักยภาพแก่ตนเอง ดังนั้น องค์การการเรียนรู้จึงช่วยให้บุคลากรของหน่วยงานสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องโดยยึดหลักการ 5 ประการดังนี้

1. การพัฒนาความคิดเชิงระบบ เป็นแนวคิดที่ปีเตอร์ เซงก์ (Peter Senge) เชื่อว่ามนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์ เมื่อมนุษย์มีปัญหามองการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จะทำให้รู้จักสร้างกรอบความคิด หรือทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาจนเกิดหลักเกณฑ์ การคิดอย่างเป็นระบบ มี 3 ระดับ คือ (1) ฝึกปฏิบัติ (2) มีหลักการที่สามารถชี้แนะและเห็นแจ้งถึงแนวทางที่จะนำมาใช้ (3) ชี้ให้เห็นความจำเป็นที่จะนำไปสู่หลักการสำคัญของระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้

2. การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เป็นหลักการที่ชี้ให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลว่ามีพลังที่สามารถพัฒนาความอดทน และเข้าถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริง สมาชิกทุกคนขององค์การจะต้องพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งสร้างสรรค์ตลอดชีวิต

3. การสร้างความคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง เป็นการสะท้อนถึงการเรียนรู้ที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งสามารถนำมาสู่ภายนอก โดยการแสดงออกทางการวิพากษ์วิจารณ์ มนุษย์จะแสดงออกถึงความคิดของตนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีอิทธิพลต่อผู้อื่น ดังนั้น บุคลากรในองค์การจะสามารถเรียนรู้จากกันและกัน โดยเพิ่มทักษะใหม่ๆ หรือพัฒนาความคิดใหม่ๆ และพร้อมที่จะนำองค์การก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

4. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารทุกคนต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมระหว่างสมาชิกขององค์การ โดย

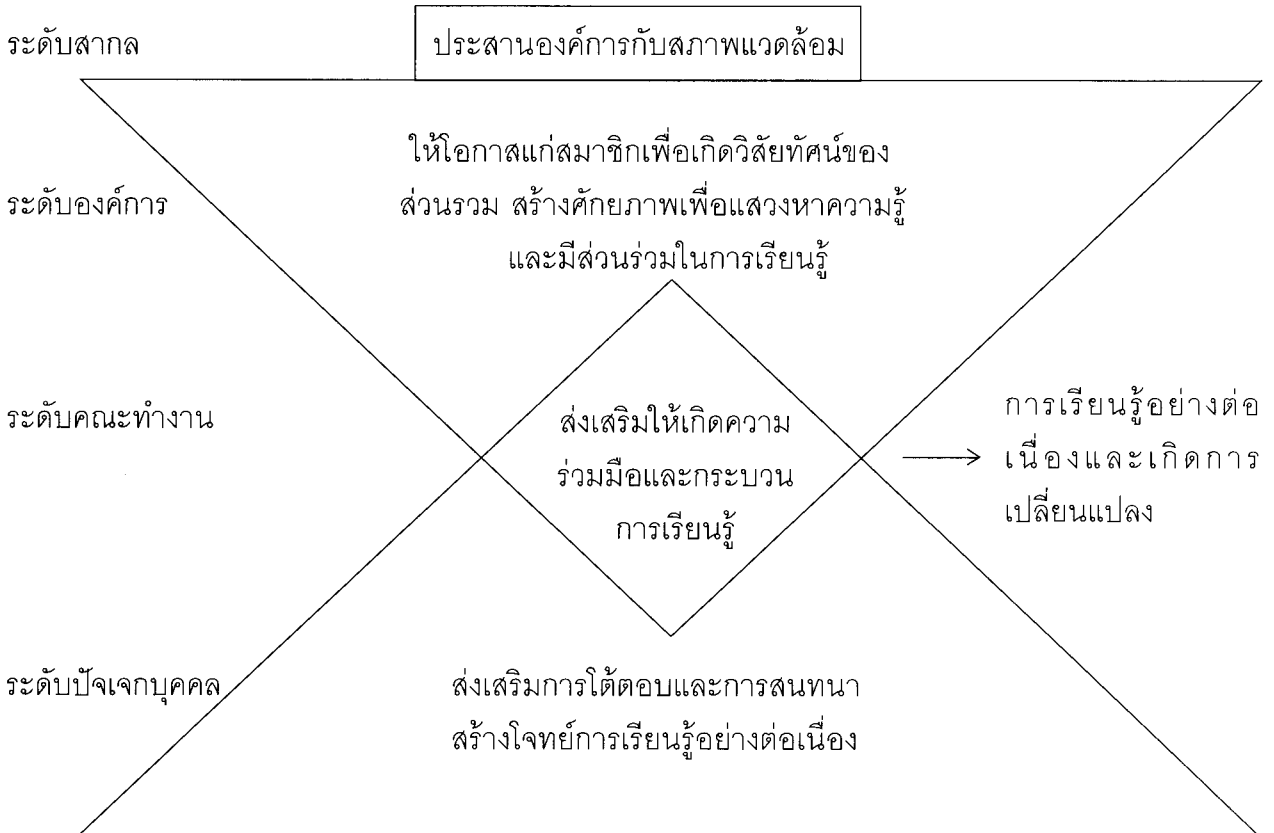
ฝึกให้ทุกคนในองค์การมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ เพื่อผลักดันให้เกิดข้อตกลงร่วมอันจะนำองค์การไปสู่ทิศทางที่ต้องการ

5. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เมื่อทุกคนในองค์การมีวิสัยทัศน์ร่วมย่อมสามารถที่จะทำงานร่วมกันทุกคนสามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกันเริ่มต้นจากการสนทนา ดึงศักยภาพของทุกคนให้เกิดความคิดรวมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน

รูปแบบการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดองค์การการเรียนรู้

วัตคินส์และมาร์สิค (Watkins and Marsick, 1993) นักการศึกษาด้านการศึกษาผู้ใหญ่ ได้ประยุกต์แนวคิดการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดองค์การการเรียนรู้ 4 ระดับ ดังนี้ (ดูแผนภูมิประกอบ)

แนวปฏิบัติขององค์การการเรียนรู้

1. ระดับปัจเจกบุคคล สมาชิกในองค์การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ริเริ่มสร้างสรรค์โอกาสแห่งการเรียนรู้ อาทิ เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง ฝึกอบรม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนทางไกล เรียนรู้ตามอัธยาศัย

1.2 สร้างวัฒนธรรมแห่งการค้นคว้าและการแสวงหา อาทิ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ การสนทนาเพื่อนำไปสู่การค้นคว้าการทดลองปฏิบัติ

2. ระดับคณะทำงาน คณะทำงานเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างศักยภาพที่จะทำงานด้วยการร่วมมือกัน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ อาทิ สลับหรือสับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในคณะทำงาน ประชุมปรึกษาหารือ ประชุมปฏิบัติการ

2.2 ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม อาทิ มอบหมายให้ทำงานเป็นคณะเพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน

3. ระดับองค์การ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 กำหนดนโยบาย มาตรฐาน กระบวนการทำงานขององค์การ

3.2 สร้างวิสัยทัศน์ร่วม และกำหนดเป้าหมายขององค์การ

3.3 จัดระบบสารสนเทศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.4 จัดให้มีสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอกสารทางวิชาการ ที่สนับสนุนให้สมาชิกองค์การได้เรียนรู้

3.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ และสร้างระบบแรงจูงใจแก่สมาชิกในองค์การ

4. ระดับสากล มียุทธวิธีดังนี้

4.1 สร้างภาวะผู้นำด้วยโปรแกรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เช่น เชิญผู้บริหารที่จะเป็นผู้นำในอนาคตจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก มาร่วมแก้ปัญหาพร้อมกัน

4.2 สร้างความเท่าเทียมและเครือข่ายบุคลากรภายในที่แตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ และนำสิ่งแวดลอมมาเป็นประเด็นพิจารณาในองค์การ

การเรียนรู้ที่เกิดในองค์การจะเริ่มต้นและสิ้นสุดที่การเผยแพร่ความรู้ของบุคลากร ใน 4 รูปแบบการเรียนรู้ (Nonaka Ikujiro อ้างใน Michael Marquardt and Angus Reynolds, 1994) ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบไม่รู้ตัว เป็นการเรียนรู้ของบุคลากรคนหนึ่งกับบุคลากรอีกคนหนึ่ง จากการฝึกฝนด้วยกัน ทำงานใกล้ชิดด้วยกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และทักษะขึ้น การเรียนรู้ลักษณะนี้ไม่แพร่กระจาย

2. การเรียนรู้แบบชัดเจน เป็นการเผยแพร่ความรู้ใหม่โดยตรงแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

3. การเรียนรู้จากแบบไม่รู้ตัวมาเป็นการเรียนรู้แบบชัดเจน เป็นการประยุกต์ความรู้ที่ตนมีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ ทำให้เกิดแนวความคิดหรือนวัตกรรมใหม่

4. การเรียนรู้จากแบบชัดเจนมาเป็นการเรียนรู้แบบไม่รู้ตัว เป็นการพัฒนาแนวคิดหรือนวัตกรรมใหม่ ให้เป็นความรู้แก่บุคลากรแต่ละคน

องค์ประกอบองค์การการเรียนรู้

องค์การการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (Marquardt and Reynolds, 1994, pp. 30 - 77)

1. โครงสร้างที่เหมาะสม องค์การต้องมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมทุกระดับ ทั้งภายในและภายนอกองค์การ

2. วัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน บุคลากรขององค์การ เรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ยังต้องเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

3. การสร้างพลังอำนาจ บุคลากรขององค์กรมีศักยภาพในการเรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีผลงาน

4. การกลั่นกรองสภาพแวดล้อม องค์กรต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

5. การสร้างและถ่ายโอนความรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้และถ่ายโอนความรู้แก่สมาชิกเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในองค์กร

6. การเรียนรู้เทคโนโลยี รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ให้เหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่

7. คุณภาพ พัฒนาคุณภาพบุคลากรขององค์กรให้มีความเป็นเลิศ

8. ยุทธศาสตร์ ใช้ยุทธศาสตร์กระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำงาน การเรียนรู้กลายเป็นส่วนหนึ่งของงานในหน้าที่ ซึ่งจะช่วยพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

9. การสร้างบรรยากาศเกื้อหนุน สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากรด้วยกัน อันเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวขององค์กร

10. การสร้างวิสัยทัศน์ สมาชิกทุกคนขององค์กรมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ขององค์กร

การนำแนวคิดองค์กรการเรียนรู้มาใช้

แนวคิดองค์กรการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เชื่อว่ามนุษย์จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคข่าวสารข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันด้านศักยภาพแรงงานสูง ทุกองค์กรจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพบุคลากรของตนอย่างต่อเนื่อง แนวคิดองค์กรการเรียนรู้จึงได้รับการยอมรับทั้งในวงการ

ธุรกิจ อุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และสถาบันสาธารณะต่างๆ การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในผู้นำหน่วยงานแต่ละระดับจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ เช่น องค์กรนั้นๆ มีโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ มีการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ การเรียนรู้เป็นทีม การสร้างระบบแข่งขันการเรียนรู้เพื่อก้าวทันวิทยาการใหม่ๆ การส่งเสริมให้ทุกคนมุ่งสู่วิสัยทัศน์ร่วม และการประสานงานทุกส่วนขององค์กรให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ได้อย่างไร นอกจากนี้ การรู้จักนำการบริหารจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือช่วยบุคลากรทุกคนในองค์กรเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีผลช่วยให้เกิดองค์การการเรียนรู้ได้สำเร็จเช่นกัน จะเห็นตัวอย่างได้จากการพัฒนาองค์กรการเรียนรู้ของบริษัทรถบรรทุกวอลโว่ (Volvo Truck Corporation) ของสวีเดนที่เคยประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ เมื่อปลายปี ค.ศ. 1980 จึงได้พัฒนาบุคลากรระดับผู้นำและทีมงานให้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ ปรัชญา ภาวะการเป็นผู้นำ การบริหารจัดการ ทำให้ทีมงานเกิดการเรียนรู้และเข้าใจกระบวนการดำเนินงานสู่เป้าหมาย ทำให้บริษัทสามารถก้าวไปสู่การเป็นบริษัทชั้นนำของโลก (Judy O'Neil, Eva Arnell and Ernie Turner, 1996, pp. 153 - 164) องค์ประกอบการสร้างองค์กรการเรียนรู้อีกวิธีหนึ่ง คือการนำสื่อประเภทต่างๆ มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่บุคลากรในหน่วยงาน หรือปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัยประหยัดเวลา เฉกเช่นที่บริษัทโรมแอนด์ฮาาส (Rohm and Haas Corporation) ซึ่งเป็นบริษัทผลิตพลาสติกและผลิตภัณฑ์ทางเคมีของสหรัฐอเมริกา ที่สนับสนุนให้พนักงานบริษัทได้รับความรู้ ฝึกทักษะและพัฒนาตนเองโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ออกแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวางระบบการเรียนรู้ด้วย

ตนเองด้วยระบบเครือข่ายทั้งบริษัท (On - line) พร้อมคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่พนักงาน ช่วยให้พนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้ข้อมูล ปรับฐานข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือความรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานสาขาเดียวกัน ส่งเสริมให้พนักงานสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้สามารถพัฒนาการบริหารงานของบริษัทให้มีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจของลูกค้า (Virginia W. Denny, Debbie Gibson and Jay Gulick, 1996, pp. 83 - 92)

อนึ่ง การพัฒนาแต่ละหน่วยงานให้เป็นอย่างดีการเรียนรู้ได้นั้น ผู้บริหารและสมาชิกแต่ละหน่วยงานต้องใจกว้าง รู้จักการยอมรับผู้อื่น ไม่มีอคติและน้อมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สมาชิกในหน่วยงานเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าแสดงความคิดเห็นของตน ไม่กลัวการถูกวิพากษ์วิจารณ์ แต่ในสังคมไทยคนไม่ชอบการถูกวิจารณ์แม้จะเป็นการดีเพื่อก่อจึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เพราะค่านิยมของคนไทยมักนิ่งเฉยหากไม่เห็นด้วยและชอบนำเรื่องที่ไม่เห็นด้วยไปวิพากษ์วิจารณ์ภายนอกห้องประชุม ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในหมู่สมาชิก บางครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งในหน่วยงาน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันนั้น จะต้องมาจากความคิดของบุคลากรทุกระดับ ซึ่งในเชิงปฏิบัติอาจทำได้ไม่ถนัดนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานภาครัฐที่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติมักไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้บริหารควรส่งเสริมความแตกต่างทางความคิด ต้องเปลี่ยนความขัดแย้งมาเป็นพลังสร้างสรรค์ ซึ่งหน่วยงานภาคเอกชนในต่างประเทศสามารถทำได้ เช่น บริษัทการพิมพ์มอร์ริสันการสื่อสาร (Morrison Communications) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของการทำงานร่วมกัน ระหว่างเจ้าของบริษัทกับคนงาน เสริมพลังให้บุคลากรทุกระดับ ตั้งแต่

เจ้าของบริษัท ผู้จัดการ หัวหน้างานให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยการร่วมประชุม สัมมนา ระดมความคิดก่อนการตัดสินใจดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ กำหนดการคิดอย่างเป็นระบบ ด้วยการมองบริษัทเป็นหนึ่งเดียวไม่แตกแยก ให้พนักงานทุกคนเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ส่งเสริมการเรียนรู้ในบริษัทด้วยการพัฒนาความรู้ ทักษะทางเทคนิคแก่พนักงานทุกระดับ จัดกิจกรรมถ่ายทอดการเรียนรู้ โดยการทำงานร่วมกันร่วมกันสะท้อนปัญหาอภิปรายและร่วมกันแก้ปัญหา ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะจากการปฏิบัติและการแก้ปัญหา ตลอดจนจัดโครงการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา ซึ่งช่วยให้พนักงานของบริษัทกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สร้างความรู้สึกร่วมกันที่จะทำให้บริษัทเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Mary F. Ziegler, 1996, pp. 55 - 66) หลายหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศใช้วิธีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาบุคลากรระดับต่างๆ เช่น **ระดับบุคคล** เป็นผู้ใฝ่รู้พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง **ระดับผู้นำ** ต้องเข้าใจหลักการบริหารแนวใหม่ ปรับทัศนคติในการเรียนรู้ เป็นผู้นำในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม กำหนดยุทธศาสตร์ และการกำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มเป้าหมายโดยคำนึงถึงคุณภาพของการให้บริการ อันนำไปสู่การประกันคุณภาพ ระดับทีมงาน เน้นการทำงานทั้งคณะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างแต่ละทีมงาน เพื่อพัฒนาระบบการทำงานของทีม ระดับองค์การ เป็นเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการให้บุคลากรทุกฝ่ายคิดเป็นระบบเพื่อสร้างนวัตกรรม ในปัจจุบันหลายหน่วยงานของไทยได้ส่งเสริมให้พนักงานได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น โดยการเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรียนรู้จากเครือข่าย

การเรียนรู้ภายในหน่วยงาน (intranet) และการเรียนรู้ทางเครือข่าย (web) จากอินเทอร์เน็ต (internet) ทั้งนี้ ต้องมีระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์ ที่ทุกคนสามารถค้นคว้าข้อมูลที่ต้องการและจำเป็น ได้อย่างรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงสารสนเทศของหน่วยงานเข้าด้วยกัน ตลอดจนสามารถเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มงานบางกลุ่มขององค์การการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาล สถานศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานภาคเอกชน กำลังดำเนินการสร้างองค์การการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการความรู้โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อมีการอบรม จัดประชุมอย่างต่อเนื่อง จัดทำดัชนี ตัวชี้วัด ประเมินองค์กร จัดทำดัชนีตัวชี้วัดสมรรถนะบุคลากร เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงพยาบาลต่าง ๆ ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่ใช้การรับรองคุณภาพ (hospital accreditation) เป็นแนวปฏิบัติ (<http://www.ha.or.th/QC3.htm>) ทำให้โรงพยาบาลกลายเป็นองค์การการเรียนรู้ เนื่องจากบุคลากรทุกระดับร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย ตัวบ่งชี้ ยุทธศาสตร์ ภารกิจ แผนงาน ให้สามารถดำเนินงานได้ นอกจากนี้ องค์กรท้องถิ่นหรือชุมชนหลายแห่งกลายเป็นองค์การการเรียนรู้เช่นกัน เนื่องจากสมาชิกเรียนรู้การแก้ปัญหา

ร่วมกันอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย นับว่าเป็นการนำแนวคิดการประกันคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานมาประยุกต์ใช้กับแนวคิดการสร้างองค์การการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้ในที่สุด

สรุป

องค์การการเรียนรู้ เป็นแนวคิดในการพัฒนาองค์การหรือชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่บุคลากรทุกระดับขององค์การหรือกลุ่มคนในชุมชนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนให้มีความเป็นเลิศทั้งความรู้ ทักษะ มีเจตคติที่ดีในการทำงาน เพื่อนำองค์การหรือชุมชนไปสู่เป้าหมาย โดยเชื่อว่าทุกคนในแต่ละหน่วยงาน หรือชุมชนสามารถจะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมกันแก้ปัญหา เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละระดับของบุคลากร เนื่องจากทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายขององค์การเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้นสมาชิกขององค์การจึงต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติจริง ฝึกอบรม เรียนรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย เพื่อสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาศักยภาพของตนให้มีคุณภาพเพื่อมีส่วนร่วมในการนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายสูงสุด องค์การการเรียนรู้ในชุมชนก็เช่นเดียวกัน สมาชิกในชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการแก้ปัญหาร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน

ศรีสวาท เลี้ยววาริณ

บรรณานุกรม

- จดหมายข่าวพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล “จดหมายข่าว” **Quality Care** ฉบับที่ 3 พฤศจิกายน 2540. ใน <http://www.ha.or.th/QC3.htm>.
- เดชน์ เทียมรัตน์ และกานต์สุดา มาชะศิริานนท์. (2545). **วินัยสำหรับองค์การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- หนังสือที่ รท 0002/11420 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2538 เรื่อง **ศัพท์บัญญัติของคำ learning organization** กองธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ.
- ประพนธ์ ผาสุขยัต. (2548). **เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่อง “การจัดการความรู้และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้”** โครงการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Denny, W. Virginia. Gibson, Debbie and Gulick, Jay. “A New Tool for Continuous Learning : The Electronic Learning Guide, Rohm and Haas Corporation,” in. **Creating the Learning Organization Vol 1**. Edited by Jack J. Phillips. Virginia : American Society for Training and Development, 1996.
- Faerman, Sue. Larsen Kai, Mcnerney Claire, Nyquit Corinne, Santos Aldo and Silsbee Donna. **Learning organizations**, 1996. in <http://home.nycap.it.com/klarsen/learnorg/>
- Fingers, M. & Woolis, D. **Organizational learning, the learning organization, and adult education**. Proceedings of the Adult Education Research Conference. University of Tennessee, pp. 151 - 156, 1994.
- Gore, Al. “From Red tape to Results Creating a Government that Works Better & Costs Less,” **Report of the National Performance Review**. September 7, 1993.
- Marquardt, Michael and Reynolds, Angus. **The Global Learning Organization**. New York ; Irwin Professional Publishing, 1994.
- Marsick, Victoria and Watkins, Karen. **Creating the Learning Organization**. Vol 1. Edited by Jack J. Phillips. Virginia : American Society for Training and Development, 1996.
- Moore. B. Allen. and Brooks. Rusty. “Community Learning Organizations : Middle and Southwest Georgia Communities,” **Creating the Learning Organization**. Vol 1. Edited by Jack J. Phillips. Virginia : American Society for Training and Development, 1996.
- Neil, O. Judy. Arnell, Eva. And Turner, Ernie. “Earning While Learning Volvo truck Corporation,” **Creating the Learning Organization**. Vol 1. Edited by Jack J. Phillips. Virginia : American Society for Training and Development, 1996.
- Nonaka, Ikujiro. “The Knowledge-Creating Company,” **Harvard Business Review**. 69(6) : 96 - 104 ; November - December. cited by Michael Marquardt and Angus Reynolds. **The Global Learning Organization**. New York : Irwin professional Publishing, 1994.
- Senge, Peter. **The Fifth Discipline** cited in “peter senge and the learning organization,” 1990. in <http://www.Infed.org/thinkers/senge.htm>.
- Watkins, K. & Marsick, V.J. **Sculpting the Learning Organization**. San Francisco : Jessey - Bass, 1993.
- Ziegler, Mary F. “The Learning Organization : Awakening a Small Family Business, Morrison Communications,” **Creating the Learning Organization**. Vol. 1 Edited by Jack J. Phillips. Virginia : American Society for Training and Development, 1996.